

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-2

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veličák
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Hedvika Břínková
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	<i>Mikulčice-Valy, most č. 1. Předběžná rekonstrukce mostu R. Skopala, podle Poláček 2000 (viz obr. 9 na str. 46)</i> <i>Mikulčice-Valy, bridge No. 1. A preliminary reconstruction of the bridge by R. Skopal, in accordance with Poláček 2000 (see Fig. 9 on page 46)</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2014

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR

Copyright © 2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors

Resumé

Hovorany (Hodonín District). There were settlement features and a wooden well from a 13th century deserted village excavated.

HRANICE (OKR. PŘEROV)

Jiráskova ulice. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl zapříčiněn výstavbou polyfunkčního domu na pozemcích parc. č. 2623, 2689 a 2690 na Jiráskově ulici v Hranicích; probíhal od 23. 5. do 3. 6. 2013. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1 : 10 000), číslo listu 25-12-22: Z:18-J:145; Z:19-J:145; Z:18-J:142; Z:20-J:142. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán výstavbou polyfunkčního objektu v prostoru volné proluky na Jiráskově ulici v blízkosti zámeckého areálu. Proluka vznikla v 90. letech 20. století, kdy zde byla zbourána zástavba pocházející z 19. století, proto bylo během odtěžování zeminy zjištěno množství zděných konstrukcí z tohoto období, které však nebyly podrobněji zkoumány. Před zahájením stavby bylo staveniště s předstihem zplanýrováno. Samotná výstavba byla zahájena zaražením železných pilotů, které byly do země dány po celém obvodu budoucí stavební jámy. Po zabezpečení proti sesuvu okolní půdy bylo přikročeno k vyhloubení velké stavební jámy, jejíž hloubka nepřesáhla 4,50 m. Výzkum probíhal za plného běhu stavby a byl převážně prováděn formou archeologického dohledu, který byl zaměřen především na vizuální kontrolu prováděných výkopů. Pokud na ploše stavby bylo zjištěno narušení archeologických situací, tak byla provedena dokumentace zjištěných okolností. Povrch zplanýrovaného staveniště pokrývaly vrstvy stavební sutě, pod kterými byly částečně relikty zděných konstrukcí zbouraných staveb a přírodní podloží, které tvořila vrstva žlutého jílu a pod ní se nacházející mocná vrstva říčních valounů se žlutým pískem.

Během výkopových prací byla odkryta dochovaná část novověkého městského opevnění. Podél východní hranice zkoumané plochy byla zdokumentována část parkánové hradby, která dále navazovala na dodnes stojící parkánovou baštu. Částečně byl také prozkoumán příkop, který zde navazoval na městské opevnění a vyděloval tak město Hranice od okolí ze severní strany.

Jakub Vrána

Resumé

Hranice (Bez. Přerov), Jiráskova-Straße. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

IVANČICE (OKR. BRNO-VENKOV)

Intravilán obce, ulice Hornická. Středověk (?). Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Při úpravách dvora rodinného domu č. p. 17 bylo na dvou místech vzdálených od sebe cca 10 m objeveno větší množství lidských kostí. Při záchranném výzkumu byla v těchto sondách nalezena torza dvou ženských kostrových hrobů. Skelety spočívaly v natažené poloze na zádech s hlavou k západu, bez jakýchkoliv doprovodných artefaktů. V zásypu byly nalezeny pravěké i středověké keramické fragmenty a zlomky kostí dalších jedinců. Přes zřetelný příklon ke křesťanskému pohřebnímu ritu nelze prozatím o dataci dosud neznámého pohřebiště říci nic přesnějšího.

Jiří Kala

Resumé

Ivančice (Brno-venkov District). During the rescue excavation the two graves were revealed. Because of their christian burial rite they were probably dated back to the Middle Ages.

JEDOVNICE (OKR. BLANSKO)

Havlíčkově náměstí a ulice Záměstí. Vrcholný středověk, novověk. Intravilán, hutnický areál (?). Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum provedený při příležitosti výměny vodovodu na Havlíčkově náměstí a v ulici Záměstí sledoval rýhy, které začínaly u nároží Úřadu městyse Jedovnice (č. p. 71) a končily na ulici Olšovecké. Kontrolovat nebylo možné pouze úsek pod obecní silnicí, který byl překlenut protlakem mezi šachtami.

Zachovalé antropogenní vrstvy většího stáří se nacházely pouze na náměstí, v Záměstí převažovaly fluvialní štěrky a písky, které zasahovaly nehluboko pod současný povrch. Dokumentovány byly profily před č. p. 71 (souřadnice WGS-84, Loc: 49°20'40.270"N, 16°45'21.559"E) a 128 (49°20'38.640"N, 16°45'19.592"E). Na obou řezech se podařilo zachytit požárovou vrstvu, která byla datována zlomky cihel a novějšími struskami do rozmezí cca 17. a 18. století. Na tuto vrstvu nasedaly situace, které již náležely pokročilejšímu novověku (cca 19. století) a obsahovaly stavební suť (zlomky omítek, sklo, cihly nového formátu). Požár je snad možné spojit s rokem 1826, který je z Jedovnic doložen historicky (sdělení J. Plcha z Jedovnic ze dne 25. 4. 2013).

Vlastní tzv. „požárové“ vrstvy byly tvořeny početnými zlomky dočervena propálené hlíny, mazanic a struskami, jež spočívaly nad vrstvou, kterou tvořily převážně uhlíky; jejich datace však byla díky absenci nálezů problematická. Před domem č. p. 71 spočívala uhlíkatá vrstva na výrazném horizontu zpevněném štetem (valouny a oblázky), který by mohl být pozůstatkem bývalé komunikace (dlažby náměstí/cesty?). J. Plch vyzvedl

z blízkého výhozu několik zlomků novověké a pozdně středověké keramiky, která by opravňovala její existenci či založení klášteru nejdříve do rozmezí 15. – 16. století.

Před domem č. p. 128 lze datovat rozpoznanou „požárovou“ vrstvu relativně podobně jako před úřadem, jen s tím rozdílem, že do ní byl zahloben novověký objekt z 18. – 20. století, čemuž jasně napovídají strusky původem z nedaleké Hugovy hutí u Rudického propadání. Poněkud rozdílnější stavby jsou strusky, které se začaly vyskytovat níže. Jejich výskyt je možné spojit s intruzí, která se dostala do požárové vrstvy pozdější kontaminací s horizontem, který zůstal zachován pod požárovou vrstvou v mělké prohlubni. Není vyloučeno, že prohlubeň může představovat pozůstatek podstatně rozměrnějšího hutnického objektu, který byl porušen pozdějším snížením terénu v novověku, kdy se část artefaktů dostala následně do mladší terénní dorovnavky.

Původně se zdálo, že nálezu vrstvu tvoří podobně jako na profilu jen říční oblázky, ukázalo se však, že veškerá hrubší klastika tvoří převážně hutnické strusky a části železných lup. Kromě tuhé keramiky, hlásící se k období 13., eventuálně již 14. století, se vyskytly natené zlomky mazanice (snad pozůstatky hutnické keramiky) a jeden zlomek kachle nebo technické keramiky (?), jejíž účel nebylo pro značnou fragmentárnost zlomku možné stanovit.

Bylo zřejmé, že původní terén, než byl osídlen, tvořily „nivní“ oglejené hlíny bohaté místy na organické (zbytky dřev) a minerální látky (oxidy železa), které se tu usazovaly nejspíše v prostředí se zvýšenou vlhkostí. Nikterak však přičiněním tekoucí vody, která by po sobě zanechala fluvialní usazeniny s laminárním sledem sedimentace, ale spíše přičiněním mělce podpovrchové vody vztlínající čas od času z podložních štěrků zásobených spodními vodami (srv. Plch 2001, obr. 1–2). Z těchto důvodů mohl být terén zpevňován štětem, který je doložen nad bahnitou vrstvou také z parcely ppč. 448 (č. p. 631).

Toto zjištění se dosti liší od informací J. Plcha, který zmiňuje nálezy starých bahenních vrstev se zbytky rákosu a masivních dřevěných pilotů pod navážkou na parcelách ppč. 1090/1 a 1090/2 (č. p. 26) na jihovýchodním

okraji Havlíčkova náměstí (Plch 2001), které by mohly být např. dokladem mostu přes původní tok Kotvrdovickeho potoka.

Díky J. Plchovi a dosavadním archeologickým výzkumům v intravilánu obce se dovídáme o nejstarším osídlení (12./13. – 14. století), které se koncentrovalo do jihozápadní části městyse (u České pošty Jedovnice, č. p. 631) a jihozápadní části dnešního Havlíčkova náměstí (ppč. 288/8, před č. p. 128, prodejna lahůdek). Chronologická souvislost s „dlážděním“ zvodnělých vrstev před Českou poštou a Obecním úřadem je nejistá, nicméně hypoteticky není vyloučena. Doklady hutnictví železa jsou v intravilánu Jedovnic zatím jedinými indiciemi specializovaného výrobního areálu z období vrcholného středověku.

Totéž se týká polohy „Za kostelem“ („Na valech“) a několika dalších míst, kam je historicky umístována poloha středověké tvrze (k roku 1251 uváděný Bohuš z Jedovnic) s nálezy keramiky od 2. poloviny 13. století (Nekuda, Unger 1981, 142; Plch 2001 s další literaturou).

Petr Kos

Literatura

Nekuda, V., Unger, J. 1981: *Hrádky a tvrze na Moravě*. Brno: Blok.

Plch, J. 2001: Jedovnická tvrz, rybníky a valy aneb laskový čtenář promine. In: E. Nečasová et al.: *Sborník Muzea Blansko 2001*. Blansko: Muzeum Blansko, 142–150.

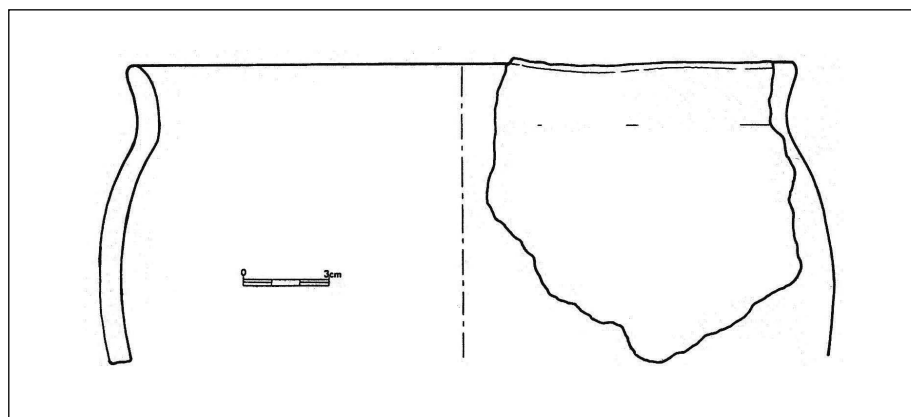
Resumé

Jedovnice (Bez. Blansko), Havlíčkovo náměstí (Platz) und Záměstí-Straße. Hochmittelalter, Neuzeit. Intravilan, Verhüttungsareal (?). Rettungsgrabung.

JEVIČKO (K. Ú. JEVIČKO-PŘEDMĚSTÍ, OKR. SVITAVY)

Pražský typ. Zlomek keramiky. Povrchový sběr.

Při povrchovém sběru v listopadu 2013 sebral autor na lokalitě Jevičko-Předměstí 3 okrajový zlomek vět-

Obr. 55. Jevičko. Zlomek hrncovité nádoby pražského typu.

Abb. 55. Jevičko. Fragment eines topfartigen Gefäßes des Prager Typus.